СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 248. | Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 24. жовтня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 248. | Jersey City, N. J., Wednesday, October 24, 1923. | THREE CENTS

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД СКРІПЛЮЄ ВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 22. жовтня. — У відповідь на заклики пенсилвенійського ґубернатора Пинша секретар (міністер) скарбу оголошує ще одно скріпленнє акції за виконуванням прогибіції. По всіх броварнях в цілих Злучених Державах має бути подвоєна прогибіційна служба; прогибіційні сторожі на побережах океанів мають теж бути скріплені. Проти пачкарів алькоголічних напитків морем має бути поведена безпощадна війна.

ЛЕҐІСЛЯТУРА ОКЛАГОМИ ОТЯГАЄТЬСЯ З АКЦІЄЮ ПРОТИ ҐУБЕРНАТОРА

ОКЛАГОМА СИТІ, 22. жовтня. — Хоча леґіслятура стейту Оклагоми вже дістала звіт комісії, що розслідувала закиди проти ґубернатора, всеж таки вона не рішилася на ніякий крок проти ґубернатора. Провідники більшости палати послів поясняють сю проволоку тим, що мовляв більшість хоче вперед вислухати ґубернатора щодо всіх пороблених йому закидів, заким предложать йому обжалованнє.

ВІЙСКА СТЕЙТУ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЙНИХФЕДЕРАЛЬНИХ АҐЕНТІВ

ДОЙЛСТАВН, Па., 22. жовтня. — Стейтові констаблі арештували тут нині на двірці зелізниці 8 федеральних прогибіційних аґентів під закидом, що вони везли зі собою горівку, призначену для пиття, а забрану силою їх влади з магазину одного дестилярського підприємства.

Стейтові констаблі кажуть, що вони слідили за федеральними аґентами ще від двох тижнів, та що вони мають незбиті докази на свої закиди. Коли їм вдасться се доказати, то Америка буде мати найбільшу сензацію на тлі прогибіції.

ВЕЛИТЕНСЬКА БУТЛЕҐЕРСЬКА ЗМОВА

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Велика лава присяжних суддів постановила обжаловати за велитенський заговір про торговлю алькоголічними напитками Ґастона Б. Мінса, котрий лишень недавно вславився широко, відкривши в характері спеціяльного прогибіційного аґента широко розгалужений заговір для торговлі алькоголем серед американських богачів.

Ґастон Б. Мінс мав поповнити не лишень нарушеннє прогибіційного закона, але й вживання почти для беззаконних цілий. Він та його спільники мали заробити на одній трансакції 100,000 долярів.

ЗАКИДИ ЗЛОВЖИТКІВ В БЮРІ ВЕТЕРАНІВ

ВАШІНҐТОН, 22. жовтня. — Перед спеціяльним слідчим комітетом федерального сенату, що прослідже діяльність федерального бюра ветеранів, виступав близько з діяльностю сього бюра обзнакомлений ґенерал Гайнес зі зізнаннями, в котрих осуджує урядників бюра за поважні грошеві зловжитки.

Межи иншими зізнав свідок, що бюро ветеранів дістало від уряду 3 міліони долярів на закупно золота на поправу зубів ветеранам, але закупленого золота не зужило на сю ціль.

„ЕВРОПА ЙДЕ ДО ВІЙНИ"

ІНДІЯНОПОЛИС, 22. жовтня. — Лойд Джордж виступив тут перед величезними зборами, які числили до 10,000 слухачів, а межи котрими більшість становили ветерани великої війни, з острою промовою проти француської політики супроти Німеччини.

Говорив Лойд Джордж, що Франція своєю політикою доводить до нової війни в Европі, бо знищена Німеччина мусить приготовлятися до нової війни, війни пімсти проти Франції.

ПРЕДСТАВНИК АНҐЛІЙСЬКОЇ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ ПРОТИ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

НЮ ЙОРК, 22. жовтня. — Френк Годжес, секретар майнерської федерації Великої Британії, говорив тут на вечері, уладженій в його честь, що Лойд Джордж не представляє ніякої сили в Анґлії та не має ніякої повновласти говорити в чиїмнебудь імени.

Він говорив також, що анґлійська робітнича партія прийде незадовго до влади в Анґлії, та закликав Американців, щоби вони відносилися до робітничого правительства з такою самою симпатією, з якою вони відносилися до капіталістичних.

На тій самій вечері говорив теж Джеймс Морер, президент майнерської федерації праці в стейті Пенсилвенії; на основі свого побуту в Европі заявив він, що Німеччина ґорить такою ненавистю до Франції, що Німці доти не сядуть спокійно, поки не перемаширують через Францію.

ҐЕНЕРАЛ ВУД ПРОТИ ФИЛИПИНСЬКОГО ПОВСТАННЯ

МАНІЛЯ, 22. жовтня. — Ґенерал Вуд вислав карну експедицію проти повстання филипинських гірників проти американської влади.

В своїй заяві з того приводу ґенерал підносить сумнів, чи повстанне обняло такі широкі розміри, як про се говориться. Прихильники повної незавсимости Филипин від Злучених Держав видали заяву, в котрій кажуть, що повстанне підбехтали американські аґенти-провокатори в тій ціли, щоби скомпромітувати рух за незавсимостію.

АҐІТАЦІЯ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ

СПРІНҐФІЛД, Месечузетс, 22. жовтня. — По довгій та горячій дебаті Національна Рада Конґреґаціональних Церков приняла резолюцію за вступленнєм Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів після пляну Гардинґа.

ЖІНКИ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ.

ВАШІНҐТОН, 22 жовтня. — У президента Кулиджа зявилася делеґація Національної Ліґи Виборців-Жінок та предложила йому резолюції своєї конвенції за участю Злучених Держав в межинароднім суді Ліґи Народів.

ВІДОЗВА ДО РИМСЬКИХ ЖІНОК.

На дверях римських церков вивішено заяву римського вікарія, кардинала Базіліо Помпілі. В заяві взиваеться жінок одягатися скромно, коли відвідують церкву і богослуження. Нескромність "обиджає святість домів божих, викликає невдоволення віруючих і строгу кару Божу".

НАРАДА З ПРИВОДУ ВОЗДУШНОЇ ФЛЬОТИ В МОСКВІ

В Москві відбулась перша нарада під головуванням Каменева товариства приятелів військової Фльоти, яке було присвячене розвитку совітської військової авіяції. В своїй промові Каменев зазначив, що товаристом за час його істнування зібрано засоби для будови 42 військових аеропляні в, які вже замовлено.

УРОЖАЙ В РОСІЇ.

З оголошених дотепер звідомлень виявляється, що урожай в Росії є гірший ніж минулого року, до тогож погана погода не дає зібрати плодів. Уся продукція збіж разом з бараболею дала 2862 міліони пудів. Мимо того совітський уряд лагодиться до інтензивної експортової діяльности.

ДОБУТИЙ СКАРБ.

В с. Гнильче в Підгаєччині селянин Сміх копаючи яму на бараболі, викопав глиняний глеиик золотих монет з часів Яна Казиміра 1666—1668 р. Поліція "сконфіскувала" добутий скарб, а решту розібрали сусіди і "погубили".

МИТР. ШЕПТИЦЬКИЙ У ЛЬВОВІ.

Львівське "Діло з 9. с. м. пише:

В пятницю пополуні, дня 5 с. м. митрополит Шептицький вернувся на Святоюрську Гору.

Хорому митрополитови накинено шлях повороту: з Познаня мусів митрополит поїхати до Спали на авдієнцію до президента Польщі Войцеховського. Виїхав туди в середу 3. с. м. в товаристві о. кан. Ковальського, д-ра Ґвоздецького, д-ра Панчишина і о. ігумена Климентія Шептицького. Перед виїздом з Познання відвідав о. митрополита папський Нунцій з Варшави (секретар Нунція відвідував митрополита що тижня). З Томашева переїхав митрополит двома автами до Спали. На одному авті їхав митрополит з д-ром Панчишином і о. ігуменом Климентієм Шептицьким, на другому перевезено крісло для хорого (Мотрополит ще не може ходити). В четвер о 10. годині рано був митрополит на авдєнції, а о год. 11:10 був уже з поворотом у Томашеві.

В ночі приїхав митрополит до Перемишля. На зустріч митрополит виїхав до Ярослава еп. Боцян і о. ректор Лакота.

В Перемишлі на стації ждали еп. Коциловський і мітрат Богачевський. В Перемишлі у еп. Коциловського митрополит переночував і у пятницю пополудни переїхав через Радимно, Краковець, Язорів, Янів — через янівську рогачку на Святойтську Гору у Львові.

Митрополит тяжко втомлений переходами останніх тижнів. Хоч рана на нозі загоїлася, стан здоровля все ще не вдоволячий. Щонайменьше місяць митрополит мусить відпочати. Тому через цілий сей час не зможе уділяти авдієцій. Достойного Князя Церкви, що стільки настраждався за свої труди на церковній і народній ниві, щиро витаємо з поворотом.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДЕПОПУЛЯЦІЯ У ФРАНЦІЇ.

Найважніще питанне для француського народа є депопуляція (зменьшенне числа населення). Щороку родиться менше Французів. За Людвика XIV. Франція мала 40 процент горожан усіх великих держав. За великої революції Франція з своїми 25 міліонами була державою з найбільшим числом населення. Сьогодні вона має лише 9 процент населення всіх світових великих держав. Останнього року населення Німеччини зросло о 513 тисяч душ, а населенне Франції зросло лише о 70 тисяч. Французи розписуються в газетах, як побільшити число населення. Перший спосіб натуралізацією чужинців. Останнього року поселилося у Франції около 120 тисяч чужинців, головно Поляків і Італійців. Тимчасом услівя націоналізації у Франції є доволі строгі, бо побоюються, що більшість чужинців не націоналізуються. Всетаки приготовляється проєкт закона, який облегчить чужинцям стати француськими горожанами. Другий спосіб побільшення в тому, як зменшити вмірання дітий. Найважніщий спосіб є у побільшенню числа наради. В 1830 раці припадало пересічно на кожнє подружжа четверо дітей, 1890 року троє, а тепер уже на кожне подружжа не припадає навіть двоє дітей. Більше як дві третини француських горожан мають двоє дітей, одну або ніякої дитини. Характеристична є таке статистика: Запомогове товариство для вбогох горожан в околиці Бордо розділило 31. грудня 1921. року підмог 117 горожанам, що мали по одній дитині, 50 горожан, що мали по двоє дітей, 23 горожан з 3 дітьми, 4 горожан з 4 дітьми, 5 горожан з 5 дітьми, 2 горожан з 6 дітьми. Комітет для горожанських підмог видав таку статистику: є 8 міліонів 300 тисяч Французів, що жиють із денного заробітку. Третина з них є нежонаті, третина не має дітей, так що на 2½ робітника, припадає одна дитина. фн

—o—

СЕПАРАТИСТИ У ВІДОКРЕМЛЕНІЙ РЕНЩИНІ ЗАНЯЛИ ЩЕ ШІСТЬ МІСТ

ПАРИЖ, 22. жовтня. — Німецькі сепаратисти з Ренщини заняли нині дальших 6 міст в Ренщині, а саме: Мінхен-Ґлядбах, Крефельд, Юліх, Монтжой, Клеве і Дурен.

Завтра вони хотять заняти Кобленц.

Провідник сепаратистів Йосиф Маттес був у Дурен вчасі окупования того міста. Він має виїхати до Кобленц.

КРОВАВА БОРОТЬБА ПРОТИ СЕПАРАТИСТІВ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 22. жовтня. — В Аахен (Е-ля-Шапель), в Ренщині, повстала нині боротьба між сепаратистами і публикою.

В Кобленц цивільне населенне стріляло з револьверів до сепаратистів. Десять з них ранено.

ФРАНЦІЯ ДОКОНАЛА ПЕРЕВОРОТУ В РЕНЩИНІ

БЕРЛІН, 22. жовтня. — В тутешніх добре поінформованих кругах заявляють, що рух за відокремленнєм Ренщини і Рурщини від Німеччини приготовила і виконала француська окупаційна влада, яка покриває всі видатки сього руху.

БАВАРІЯ ХОЧЕ ШИРОКОЇ САМОУПРАВИ

МІНХЕН, столиця Баварії, 22. жовтня. — Німецький канцлер Штреземан робить заходи, щоби помиритися з Баварією.

Для сеї мети він окликує федеральну державну раду (райхсрат).

Баварія схильна до згоди, але тільки на основі признання їй широкої самоуправи, як мала за цісарства.

Вона домагається окремої армії, почти і зелізниць.

Тепер в Баварії всю власть мають у своїх руках диктатор фон Кар і ґенерал фон Лоссов, командант баварського війска.

БАВАРСЬКІ ҐЕНЕРАЛИ ХОТЯТЬ МОНАРХА

МІНХЕН, 22. жовтня. — На принятті, на якому був баварський диктатор фон Кар і головний командант армії фон Лоссов, оди из гостий крикнув до присутного бувшого престолонаслідника князя Руппрехта: „Нехай жие Ваша королівська високість!" Присутні приняли сей оклик без якогонебудь спротиву.

НІМЕЦЬКЕ ФЕДЕРАЛЬНЕ ВІЙСКО В САКСОНІЇ

ДРЕЗНО, столиця Саксонії, 22. жовтня. — До кількох міст в Саксонії прибуло федеральне війско, яке усунуло комуністичних повстанців і заняло прилюдні будинки.

НІМЕЧЧИНА ЩЕ ПРЕДКЛАДАЄ АЛІЯНТАМ „ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЯ"

БЕРЛІН, 22. жовтня. — Німецьке правительство оголосило, що небаром перешле аліянтам нове предложенне про „воєнні відшкодовання".

БОХОНЕЦЬ ХЛІБА В НІМЕЧЧИНІ 5 БІЛІОНІВ МАРОК

БЕРЛІН, 22. жовтня. — Нині тут на грошевому торзі була страшна паніка. Навіть були пляни цілком замкнути біржу.

За один американський доляр плачено тут 50,000,000,000 (50 біліонів) німецьких марок.

Бохонець хліба коштував тут нині 5 біліонів (міліярдів) марок (10 центів).

КАЖЕ, ЩО ДЕ ВАЛЕРА НЕ ГОЛОДУЄ В ТЮРМІ

ДОБЛИН, 22. жовтня. — Президент екзекутивної ради Ірляндії, Косґрейв, заявив, що Де Валера самий в тюрмі не голодує, а держить для себе поживу, але другим своїм приятелям та однодумцям велить голодувати.

МІЖНАРОДНЯ РОБІТНИЧА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 22. жовтня. — Нині зачалась тут міжнародня робітнича конференція.

Участь в конференції беруть делеґати 50 держав.

КАЖЕ, ЩО ЛЕНІН ВЖЕ ЗДОРОВИЙ

МОСКВА, 22. жовтня. — Большевицький комісар здоровля Семашко заявив, що Ленін вже цілком подужав.

Він, каже Семашко, вже ходить щодня пішки по сходах на другий поверх і свобідно розмовляє.

Займається теж публичними справами, хотяй лікарі стараються на нього вплинути, щоби ще відпочивав і набирав сил.

НЕ ВІЛЬНО НОСИТИ СУЛТАНСЬКИХ ВІДЗНАК

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини. — 18. жовтня. — Турецьке правительство заборонило Туркам носити давні медалі, надані султанами.

В ТУРЕЧЧИНІ ВІЛЬНО ҐАЗЕТАМ МІСТИТИ ЛИШ УРЯДОВІ ВІСТИ

ЦАРГОРОД, 18. жовтня. — Турецьке правительство заборонило турецьким ґазетам від 5. с. м. містити вісти заграничних телеґрафічних бюр. Від того часу вони можуть містити лише вісти урядового турецького бюра.

ДАР ДЛЯ ПРЕМІЄРА МУССОЛІНІ

РИМ, 15. жовтня. — Мешканці місцевости Романя, де родився теперішній італійський премієр Муссоліні, постановили купити йому в дарі старинний замок недалеко сеї місцевости.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 490 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РОБОТИ, НЕ ПАРАДИ.

Важка хвиля в життю українського народа вимагає сього, щоби без обиняків піднести одну дуже трудну, а всеж таки незвичайно важну справу.

Кілько разів якийнебудь народ опиняється в такому скрутному положенню, як те, в якому найшовся український народ в теперішню пору, тілько разів якійсь нації здається, що вона стоїть над пропастю, що її тепер важиться її життє, тілько разів серед такого народу появляються ріжні хоробливі обяви тяжкого переживання. Такі хоробливі обяви треба підняти на те, щоби відріжнити їх від здорових обявів, щоби звернути нарід на здорову, правдиву дорогу до його ціли.

Одним з таких правильних хоробливих обявів тяжких переживань всякого народу, а в тім числі й нашого, є поява людий, які висказують своє невдоволенне з існуючих обставин голосними словами. Серед української іміграції в Америці намножилося вже богато людий сього рода. Кождий їх може сейчас пізнати. Такі люди се звичайно краснорічиві бесідники, що в своїх промовах проливають кров наших ворогів так, що кожде слово їх бесіди просто обливається кровю ворогів. Вони докладненько вичисляють зі всею рахунковою докладностю, кілько долярів і кілько центів треба потратити, щоби вбити одного ворога. Вони кричать про безпощадну боротьбу для ворога, і думають, що ворогови стане дуже горяче, коли вони самі зігріються від промови. Вони думають, що вони поставили вже українську армію, коли умундурують своїх кількох товаришів, та навчуть їх команди, виведуть на фестини або хрестини та покажуть зібраним, як справно вони обертаються і як шиковно вони виглядають в однострою. Після такої паради ті патріоти йдуть спати на лаврах побіди, як ґенерали, що побили ворожі армії. Такі люди любуються в парадах, обходах, святах, де можна покричати, погукати, „врізати" ворогам в кровавій промові, нищити їх словами, віщати ляха та москаля десь в тихім американськім закутку.

Не треба сих слів розуміти так, що нам не треба ні національних обходів, ні демонстрацій, ні віч, ні масових протестів проти наїздів ворогів на нашу землю. Добро нашої народної справи вимагає всего сього, бо в той спосіб і ми даємо пізнати світови, чого ми хочемо, і собі та світови зазначуємо, які великі маси стоять за нашими домаганнями. Се все треба робити, але рівночасно треба стерегтися, щоби не звести всю справу на параду, на демонстрацію, на голословне балаканнє. Коли з нашої демонстрації не має скріпитися наша сила проти ворога, коли з нашого красномельства має бути одинокий наслідок такий, що ми маємо спокійно попити собі по вічу та спокійно спати, з вдоволеннем, що ми ворогови всипали; то з таких демонстрацій не вийде користь, але шкода для народної справи.

Походить се звідти, що людська енергія, котра виладовується сильним говореннем, не може проявитися сильним ділом. Сильні чувства, що вдоволяються голими словами, не потребують діл. Люди, що говорять великих слів велику силу, не роблять великих вчинків. Бесідники, що проливають кров ворогів в своїх словах, не мають сили зробити щось такого, щоби ворожа кров проллялася на ділі. Такі люди се собаки, які богато лають, але не кусають. Люди, що зуживають свої сили на пусті паради, не відчувають потреби справдішного, реального діла. Крикуни, що вічно кричать про організацію, перші покидають організацію, коли їм приходиться сеї організації послухати. Люди, що загальниками викрикують про великі ціли, зараз кидаються на других, що хтось проти них змовляється відбирати їм ті великі ціли. Люди, що самі не знають, що вони роблять, на що вони роблять, з якою ціллю вони щось роблять, мають проти всіх других людий закид, що другі їм не дають робити, що другі роблять непотрібно нові організації, щоби робити таку роботу, яку вони вже з давна робили.

Що всі отсі слова не є голословні, а взяті з практичного життя нашого народа, та других народів, знає кождий, хто сьому життю приглядається. Можна бути певним, що в кождій нашій кольонії є такі люди, як отсі, що ми тут описали. Кожда кольонія терпить від таких крикунів, горлачів, які з гарними кличами на устах розбивають народну роботу, справді народну роботу, яка йде до організовання українських сил на відпір ворогови.

Не треба думати, що кождий такий крикун се мусить бути запроданець або свідомий народний зрадник. Звичайно се лишень хора людина, яка свою ненависть до себе самого висказує безплодним уїданнем на ворога. Такі люди се справді ті нещасні собаки, що зі злоби на себе, відають на кождого прохожого, а коли кого кусають, ти хиба власний ременець, а не того, що їх там припяв.

Вони самі нещасні, виколієні люди, і вони роблять нещасними других, і вони виколіють з правдивої дороги других. В хвилі тяжких переживань народних їх сила велика. І кождий народ, що хоче бути здоровим помимо всіх нещасть, повинен дивитися, аби в тяжкі переживання не брали в них проводу люди, які всяку роботу зводять на слово, всяке велике чувство на пустий, соломяний огонь, всяке діло на параду. В хвилі боротьби треба борців, які не говорять, а роблють; які не парадують, а організують; які бють ворога не словами, а ділом. Правдивий боєвий народ в боєву хвилю ставить вперед людий, справді боєвих.

СІЧОВИКИ НЕ УТІКАЙТЕ З ФРОНТУ!

(Надіслана стаття).

—o—

В рідні́м краю кипить страшна, завзята і нерівна боротьба нашого народу з наїзниками. Там спливає кров найкращих синів народу та ростуть свіжі могили над упавшими в бою за волю наших борців героїв. Не одно палки серце прошила ворожа куля за це, що палаючи святою любовою до Батьківщини, не могло стерпіти ворожого насилля.

А ми Українці в Америці, а **головно ми Січовики,** повинні зрозуміти, що нашим святим обовязком є піддержати всіми силами і способами сю нерівну боротьбу нашого народу в старім краю, бо інакше ся країна, яка дає нам нагоду на се, сама нас висміє і викпить, а про ворогів то вже й не говорити.

Поміч, яку ми американські Січовики дали старому краєви, се капля води в морю і тому треба нам сю поміч **сто разів помножити і негайно слати в призначене місце.**

Коли замало Січових сил (а виходить, що воно так є), то треба нам лучитися з другими українськими патріотичними організаціями; створити вже раз цей один національний фронт, про котрий так богато писалось в нашім органі „Січових Вістях" і разом спільними силами дати таку поміч рідному краєви, яка вдійсности йому належиться.

Ми Січовики повинні бути першими щодо постійної та обильної помочі своїм побратимам в старому краю, котрим не стає найконечнійших засобів у боротьбі з узброєним від ніг до голови ворогом.

Ми Січовики повинні бути свідомі цего, що без консолідації всіх українських національних сил в Америці, без створення „єдиного всеукраїнського боєвого фронту", під проводом сильної центральної організації всіх Українців в Злучених Державах, не мислима обильна і постійна поміч рідному краєви в його визвольних змаганнях, а також не мислима плянова культурно-просвітна, а головно політична праця, тут між нами в Америці.

А такою централею, твердинею українського націоналізму, являється Обєднаннє Українських Організацій в Америці, з осідком в Филаделфії, якої другий конґрес вже за плечами.

І тому завданнєм Січової Організації в Злучених Державах являється взяти активну участь в скріпленню „Обєднання", даючи йому визначнійшу допомогу в проводі нашій українській еміграції, а самій узятись до організації підгожого елементу в сильну фізично мілітарну організацію, котра-б була кадрою і запіллєм наших революційних і військових організацій, і яко така забезпечила їх в першій мірі фінансово, а коли прийде час і потреба доповнити їхні проріджені ряди, мала приготованих і вишколених людий, готових пійти тернистими слідами дотеперішних наших борців-героїв; — а не втікала з фронту і полишала необоронене місце, котре дає змогу і котре з певностю використають наші вороги, щоб задати остаточний удар визвольним змаганням українського народу.

Народнім обовязком кождого поодинокого українського громадянина бути карним членом української нації.

Кров і тортури впавших борців за волю України кличуть до нас: „Не розвалюйте, а будуйте".

Ми Січовики, члени Січи ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку, з яких часть брала чинну участь у визвольній боротьбі за волю і самостійність України в рядах Укр. Гал. Армії, апелюємо до всего Січового загалу в Америці, а кождої Січової сотні з осібна, **щоби вислали своїх представників на другий конґрес Обєднання в ціли створення і скріплення національної української централі, а Головну Управу Січової Організації в Злучених Державах взиваємо відкликати нерозважний приказ, який вислано по всім сотням Січової Організації із зазивом не брати участи в конґресі,** з безпідставних причин (у приказі зазначується теж про тимчасове зірваннє всяких зносин з українською централею „Обєднаннєм").

Січовики! Зрозуміймо, що під теперішню преважну хвилю боротьби за наше „бути або не-бути" не повинно бути в організаційній роботі між нами місця на особисті непорозуміння наших провідників. Маймо на увазі і це, що виконаннє як раз цего нерозважного приказу нашої Головної Старшини буде водою на млин наших ворогів і якраз тоді можна буде примінити не лише з бездільною і тому непотрібною на еміґрації, а до того провадить роботу не скріпляючу, а навпаки, кидає під ноги непереступні колоди створенню всеукраїнського визвольного фронту.

Хай же не бракне на II. Всеукраїнськім Конґресі ані одного представника зі всіх Січових сотень!

Хай живе Українська Держава від Сяну по Кавказ!

Хай живе II. Всеукраїнський Конґрес і українська централя Обєднаннє всіх Українських Організацій в Злучених Державах.

Хай живе сильна Січова Організація.

Січ ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку.

ПІД ЗНАКОМ БАНКРОТСТВА

В статті під наведеним заголовком львівський польський соціялістичний дневник „Дзєнік Людови" пише про внутрішне положення Польщі:

Те, що сьогодня переживаємо тут, з фотоґрафічною докладностю ділялося перед кількома місяцями в Німеччині. Переживаємо всі випробовані вже там прояви банкротства; залишаємось поза ними тільки о кілька місяців. Якщо нагально і негайно не зміниться державна політика в Польщі, наслідуваннє Німців буде йти дальше аж до повного упадку держави. Коли на оправданнє німецької поразки можна богато говорити, в Польщі кождий питає, чому в Польщі щораз гірше?

Вже польська марка в Польщі перестала зовсім бути мірником вартости; **вже в кождій ґрайзлєрні диктується ціни на доляри чи франки;** вже населеннє масово позбувається бібули, щоб закупити щонебудь; крайна нужда заглядає до робітничих домів і кождої людини праці. Взагалі хто в Польщі не займається спекуляцією, той стоїть перед маревом голодової смерти; той не бачить змоги перекоротати зиму. Державні службовики грозять загальмованнєм цілої державної машини, якщо не буде дана їм змога вижити.

Той самий денник подає, що на засіданню вшехпольського клюбу польський міністер фінансів виголосив промову, в якій зазначив, що польське правительство плянує загальну редукцію урядовців о 40 тисяч людий. В сторону урядовців міністер кинув погрозу, що їх страйку не боїться.

Польський премієр Вітос делеґації урядовців бундючно заявив: „Робіть, що хочете"; „завтра буде гірше". І загрозив, що кожде затамованнє нормального ходу праці „буде негайно зліквідоване"; а. провідників організації урядовців усунеться з їх посад.

Слід пригадати, що урядовці, це головна підпора вшехпольства мафії, отже мозку теперішнього польського правительства. Польська преса, щораз частійше підчеркує, що Вітос — це польський Стамбулійський.

А вщехполяки мріють про польського Муссоліні та організують фашистівські боївки.

Міжтим на Горішньому Шлеску прийшло до поважних голодових заворушень.

НА ЗУСТРІЧ ШКІЛЬНОМУ РОКОВИ В ХОЛМЩИНІ

В холмському тижневнику "Наше Життя" з 23. вересня с. р. читаємо:

— "Починається новий шкільний рік... І якось сумно і траґічно звучить ця фраза в устах Українця Холмщака, Підляшака, Полішука та Волиняка, бо українські села цілих повітів тих земель не мають своєї народньої школи в рідній українській матерній мові.

Кваліфіковані учителі-Українці, діти цього народу, місцеві обивателі (не зайди!), сидять позбавлені праці педаґоґічної, примушені працювати рільниками в землі, а їх місця в народніх школах заняли учителі-мазурі, котрі дармо перекручують язика дитячого душу.

Виникає знову старе як світ питання, вже скрізь розвязане по інших землях, крім нашого забутого Богом краю:

— Хто для кого істнує, чи українські діти для досвіду учителя-Поляка, чи навпаки, учитель повинне учити дітий в національній школі їх, щоб вони потім стали свідомими і розумними громадянами батьківщини.

Але все це для нашої багато вистраждавшої Холмщини, де нема ніодної української школи, де навіть не викладається зовсім для дітий їхньої мови хоч як окремого предмету, де не "дозволяється одкривати українські Просвіти, де не затверджує люблинський воєвода навіть філій українського доброчинного Т-ва "Рідна Хата". Це все для нашого народу покищо якісь "недосяжні ідеали", таксамо, як і 117 артикул конституції польської з 17. марта, 1921.

Алеж ми віримо, чуємо і знаємо, що ідеали в останні часи переводяться в життє.

"О, як би ми — Холмщани-Українці були хоч в положенню такому як Жиди, котрих синаґоґами і талмуд-торами і народніми школами ніхто інший не піклується, а лиш вони самі. Щоб кожен народ сам опікувався своєю освітою, а між ними й ми Українці, самі своєю освітою і школою.

О, тодіб ми, напевно, були далеко культурнійші ніж нині!...

Таке просте і зрозуміле педаґоґічне домаганнє і так ще трудне для здійснення в життю в демократичній републиці польській, що про це покищо можна лише мряти!...

О, як би нам бути, як Жидам!... "А покищо іди, сину, до польської повжехної школи, бо батька твого ще оштрафують..."

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Сергій Сіцінський, полковник української армії. Народився в 1887 р. Вчився в Камінци Подільськім в гімназії, колеґія Павла Галагана у Київі і київському університеті, який покінчив пере двійною. Був помічником старшого нотаря в Ґродні і Симферополі. Після революції 1917 р. був призначений комісарем у Сімферопільському повіті. Підчас Центральної Ради підтримував звязки з українським урядом. Підчас гетьманщини був арештований, яко ворожий уряду і просидів у вязниці у Сімферополі кілька місяців. Німецький військовий суд оправдав обвинуваченого і випустив на волю. Підчас повстання проти російсько-гетьманських війск був вибраний Подільським Національним Союзом помічником ґуберніяльного комісаря Поділля. Пізнійше був в армії УНР. і займав ріжні посади: військового прокурора, повітового комісаря Могилева-подільського, команданта Поділля, начальника запілля армії. Після інтернування армії УНР. попав до Кракова, де дуже бідував. В останній рік працював на хемікальній фабриці, де отруйне повітря остаточно підтяло його здоровля. — В. Я. П.

Микола Туна, кандидат адвокатури, помер дня 24. вересня 1923 р. в Лежахові к. Ярослава. Покійний дістався 1915 р. у російський полон. По вибуху революції передістався з Аткарська до Київа і брав участь у подіях 1918 до 1919 рр. Вернувши перед роком до Галичини не міг віддатися ніякому ділу, бо під большевицьким режімом у Київі набавився тяжкої недуги, яка й скосила його у 36 році життя. В. Я. П.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

„Діло" про український конґрес в Америці.

В хвилі, коли Старий Край, коли скервавлена Україна на всім своїм просторі від Сяну по Кавказ, в добі права нації не має змоги свобідно висловлювати своїх думок, прилюдно виявляти свої змагання, збирається у Филаделфії другий Всеукраїнський Конґрес обєднаних українських організацій. Дні 25 і 26. жовтня с. р., ті два дні конґресових нарад, будуть великим святом не тільки для українсько-американського громадянства, але для всього Народу Українського.

В момент, коли представники українсько-американського громадянства, вільні люди великої й богатої землі Вашинґтона радити-муть про справи свого тісного обєднання, коли снувати-муть пляни про дальшу допомогу своїй рідній Батьківщині, коли шукати-муть шляхів до виходу на вільний простір, — то в своїх серцях почують тихі слова сердечної подяки від богато тисяч дітий, інвалідів, сиріт, вязнів і винищеного голодом квіту інтеліґенції Великої України. Всеукраїнський Конґрес у Филаделфії буде тією центральною точкою, де зосередковуватимуться думки, почування і змагання соборної української нації.

І не диво! Бо з огнів, що так палахкотіли і з блудних огників, що розсівали оманне світло в нинішньому лихоліттю і руїні міцно і твердо заховався великий фізичний і матеріяльний капітал в Новім Світі. Европейська Україна перейшла через кров і румовища, через горнило великих сподівань і ще більшої депресії. Побита недолею Европейська Україна з важким трудом наново набирає віддиху. На Великій Україні нація звільна але певно вертає на шлях правильного культурного розвитку, який в даних умовинах являється передумовою політичного відродження.

(Сконфісковано).

Без сумніву, і Американська Україна жила нашими болями і турботами, нашими сподіваннями і радоащми, та вона з природи річи не перенесла фізично на собі всього тягару лихоліття. І тому Всеукраїнський Конґрес у Филаделфії мати-ме ту безсторонність і навіть перспективу в оцінці минулих подій і наміченню нових, перспективу і обєктивність, яких — зовсім природно — не достає нам. І в тому його велика вага і просто історичне значіннє.

Далекі від того, щоби вмішуватись у внутрішні справи Американської України; щоби представникам українсько-американського громадянства підсувати якінебудь свої думки і пляни, всежтаки не сумніваємось, що в змаганню до здійснення всенародньої мети Української Нації Американська Україна вступить на шлях широко закроєного культурного й економічного будівництва на українських землях. Не сумніваємося, що переговори, які дотепер в значній мірі стояли на заваді безпосереднього звязку між Старим Краєм і Американською Україною, будуть остаточно усунені. Сього вимагає добро української справи.

(Сконфісковано)

Перед нами довша або коротша, але важка і невпинна боротьба за основи нашого істнування. Маємо глибоке пересвідченнє, що в тій боротьбі не будемо полишені виключно на власні сили і засоби, але що весь український народ, а перш усього Американська Україна допоможе нам вийти побідно з найбільшого допусту й іспиту історії.

В тім глибокім пересвідченню пересилаємо Всеукраїнському Конґресови у Филаделфії братерський привіт і щирі побажання найкращих успіхів в його нарадах і працях, а головно в здійсненню винесених постанов.

НАУКА ФІЛЬМІВ У ЯПОНІЇ.

До Італії прибули два представники японського міністерства освіти й поробили знимки замітних старинних памяток Італії й гідні уваги образи для науки ґеоґрафії в японських школах. Згадані Японські представники поробили вже знимки в Єгипті, Палестині, Балкані. З Італії виїздять до инших европейських країв.

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ

За час від грудня 1922 року до серпня 1923 року до клюбу вплинуло всього 1272 ріжних паперів, котрі по змісту діляться так: про надужиття, арешти, ґвалти, конфіскати — 209, церковні справи — 215, шкільні — 132, відбудова — 133, земельні — 236, відшкодування — 31, звільнення з війска — 29, прохання про посаду — 25, инші 206. Тут треба зазначити, що кількість паперів не відповідає кількости людей, що просять; так кожде прохання про школу, церкву, землю, відбудову пишеться в імени кількох сот, а то й кількох тисяч громадян; в проханнях про посади є цілі списки звільнених без всякої підстави службовиків Українців, (в клюбі є списки безробітних учителів Холмщини і Підляша і Поліся — 3269,6. почтовців — 21, б. судових служачих — 82, б. функціонарів адміністрації — 56). Виходячих паперів за тойже час себто від 1. XII. до 1. VIII. було 825 здебільшого до державних інституцій і відповіди петентам.

З 1. грудня 1922 р. до серпня 1923 р. український посольський клюб вніс 40 наглих внесків. Від 23. січня до 2. серпня 1923 було внесено 72 інтерпеляцій.

ЗА КУЛІСАМИ БОЛГАРСЬКОГО ПОВСТАННЯ

Болгарська делеґація при Союзі (Лізі) Народів оголосила таке повідомлення:

„Підчас ревізій, які перевели болгарські власти у лідерів комуністів, знайдено документ, який виясняє ту ролю, яку відогравала Москва в підготовці нині втихомиреного болгарського повстання. Цей документ такий:

„Виконком" „комінтерна" 24. червня ц. р. розіслав до всіх секцій таємний обіжник з повідомленням, що балканська комісія поширеної секції виконкома, до складу якої входять Шмераль, Фрейліх, Радек, Платніцький, Коларов і ин. обміркувавши становище в Болгарії прийшла до таких висновків: 1) Болгарський переворот є наслідком перемоги військової реакції і фашизму; 2) переворот остаточно анулює важні результати, досягнені комінтерном на Балканах до сього часу; 3) переворот викликає в Югославії трівогу, підпираючи войовничі проєкти; 4) переворот являється дипльоматичною перемогою Румунії, яка боїться втрати анектованих територій на випадок озброєного конфлікту з совітською Росією. З огляду на це, балканська комісія уважає необхідним: 1) заховати в Болгарії за всяку ціну комуністичні органи і добиватися леґалізації комуністичної партії; 2) піддержувати войовничі проєкти Югославії, щоби викликати конфлікт з Болгарією; 3) поширювати в Румунії недовіря до нового болгарського режіму, доказуючи звязок Болгарії з адміралом Горті. По всіх инших державах комуністичні партії повинні в широких масах ширити недовіря до їх урядів, зазначуючи небезпеку істнування військових партій, вказуючи на приклад подій, які відбулись в Болгарії".

Під обіжником підпис Нойрат.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПИТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 28. жовтня о годині 2. пополудни в церковній гали. Вступ для нових членів тепер вільний, отже кождий член повинен привести зі собою хоч по одним новім члені. Таксамо старі члени повинні забезпечити свої діти в У. Н. Союзі. Повідомляється членів, що минувшого місяця на річнім мітинґу вибрано слідуючих нових урядників: Д. Василик, предс.; Ю. Сухій, кас.; С. Войтович, фін. секр.; М. Лацик, рек. секр. — С. Войтович, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 106, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться о годині 1.30 пополудни в неділю, 28. жовтня в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. Буде приниматися нових до Братства і до У. Н. Союза без вступного. — М. Петрів, предс.; В. Гриньків, секр.

ПРО ПОТРЕБУ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРА ЗАГРАНИЦЕЮ.

На які цілі повинна іти стейтова та канадійська поміч.

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня)

Нещасливим, дуже нещасливим був той так званий „Народний Зїзд" трудової партії у Львові 21. мая сего року. Два рази скликуваний і відкликуваний, відбувся аж за третим разом, коли аранжери — угодовці були вже певні, що всьо піде по їх думці. Серед так тяжкої, преважної ситуації, поставивши на порядок дневний цілий ряд важних питань до обговорення — призначено на всьо разом лише кілька годин, а і важну справу проводу партії поставлено на конець; коли більша часть людей з провінції вже розїхалася. Остаточно — аранжери ціль свою осягнули, і яко **найвизше домагання Українців під Польщею признано автономію українських земель.** Очивидно, що і управу вибрано відповідну, бо на чолі поставлено зломаного життєм та Сибіром Др. В. Охримовича яко заслону, за котрою стоїть властивий аранжер цілої хрії — Др. Володимир Бачинський. Не помогла нічого опозиція „Слова" веденого В. Будзиновським. Не має вона ні сил ні визначних людей за собою.

Автономічна резолюція була очивидно формальною капітуляцією, односторонним признанєм польської державности, без з' яких небудь зобовязань з другої сторони.

По такій добровільній чолобитній, Поляки лише розсміялися в голос та забралися неабияк до атаковання всіх українських позицій. І церков і школи і товариства, взагалі ціле суспільно-політичне життє Українців зістало безглядно заатаковане, і то не лиш на Волині, Холмщині та Підлясю, де Поляки не могли сподіватися сильнійшого відпору, але і у Східній Галичині, де як знали з досвіду, Українці і більше національно свідомі і кріпше зорганізовані вшехполяки цілком явно заявляють в своїх часописях, що булоби народним злочином обмежатись лише на етноґрафічні польські землі. **„Польска без кресуф егзистоваць не може!"** і тому мусить скоро і всякими способами переводитись польонізація. Се говориться ясно, „не обвиваючи в бавовну" і після того і поступається.

І так міністер просвіти Ґломбіньскі переадв управі галицького шкільництва до переведення слідуючий плян „реформи" українських шкіл:

1) Введення науки польської мови яко обовязкового предмету від третьої кляси народної школи; 2) переміна українських учительських семинарів на утраквістичні; 3) польська мова, історія і ґеографія мають бути викладані по польськи і учителями Поляками; 4) директори Українці мають бути заступлені Поляками; 5) відобраннє права публичности всім українським приватним школам.

Сей плян і виконується поволи але послідовно. Недавно перечитав дотичний рескрипт оден учитель в українській жіночій ґімназії Василіянок у Львові і заявив, що від сеї хвилі мусить свій предмет через три години тижнево викладати по польськи. Колиж і справді почав зараз потім викладати по польськи — ціла кляса вибухнула плачем! Можна бути певним, що всі ті дівчата будуть завзятими і чинними патріотками. Хвиля та на віки позістане у їх памяти!

Та сам дівочий плач непоможе. Народ мусить станути до оборони, та ба — коли нещасний клич „автономії" засіяв між народом зневіре і причинився до нечуваного розладу.

Що однак найсумнійше то се, що та нещасна ухвала автономістична з 21. мая с. р. довела до роздору між партією трудовою а нашим урядом, зглядно президентом Нац. Ради Др. Петрушевичем. Його орґан „Український Прапор" віднісся дуже критично до сеї славутної ухвали, а се знову кинуло в жар головного трудового інспіратора Др. В. Бачинського, котрого орґан „Діло" безперестанно переслідує президента і його політику злобними замітками, уколенями та прямо виповідженєм послушеньства.

„Український Прапор" іґнорує здебільша ті безтакні атаки але на кождім місци зазначує своє засадниче, прінціпіяльне становище. І так пише він в ч. 39:

„Шкідні наслідки нерозважної постанови так званого „Народного Зїзду" з 21. мая с. р. та на тій підставі розведеної діяльности так званого „Народного Комітету" і його преси, є вже нині очивидні. Тому почуваємось до обовязку еще раз ствердити те, що сталось, щоб вказати на ґрізне становище, в якім ми опинились.

„Відложенне державної незалежности та висуненне автономічного становища з сумнівом осягнення (так заявив референт Др. В. Охримович. Увага Козака Невм.) се значить запереченне всякої ідеольоґії нації, яке мусіло в короткім часі доправадити до занепаду народного духа, та до ослаблення народної організації і знеохоти нашої суспільности в краю до всякої праці народної. Так представляють нам очевидці настрій краю в сучаснім моменті.

„А далі така декаденція викликана політичним проводом найбільшої української партії в краю, незвичайно перепинює всяку визвольну акцію за кордоном, бо дає в руки противника вельми небезпечний арґумент, що наш край погодився з суверенностю Польщі, та навіть серіозно не жадає автономії, бо не вірить в її конечність і сам не знає, чого хоче. Отсе значить, що таким поставленнєм справи не лиш розколено одноцільний фронт у краю, але скріплено Польщу на міжнародній арені".

В тім самім числі „Українського Прапора" говорить оден з дописувателів сеї часописи:

„Що має зробити край? Йому дораджувати не будемо, щоби не посуджувано нас о диктат, науку й раду. Одно мусимо підчеркнути: **дорогою резиґнації з державности й висуненнем автономічних кличів край не пірве народних мас до відпору проти польського походу.** Проголошенне автономічного клича при Польщі провідниками трудової партії, а тимсамим стягненне нашої проблеми з міжнародньої арени до внутрішньої справи Польщі, принесло вже очивидні своє овочі та додало Польщі розгону і сили в її поході на нашу зґладу з одної сторони, а внесло в наші народні маси страшний хаос, та розбило наші орґанізаційні центри з другої сторони".

„Найбільші песимісти повернувши в край, несподівалися застати такого розгладу, який панує тепер у краю, а се спричинили нещасні автономічні кличі.

„Не в гнів або в лайку для наших краєвих провідників се ми підчеркуємо, — але згадуємо се для того, щоби зроблене зло як найскорше направити, щоб можна зорґанізувати як слід народню самооборону проти польського походу.

„Ми знаємо і оцінюємо те тяжке положеннє, в якім находиться наш край під розбишацьким польським наїздом, але не можемо розуміти оправдування деяких „автономістів" в краю, що краєвий провід пробував леґальними орогдами повести відпір проти польського імперіялізму.

Але й тут повинна була бути вибрана инша дорога!

„Полишаючи державний центр за кордоном (себто уряд Петрушевича. Увага Коз. Невм.), який має усе і всюди перед культурним світом заступати і виборювати наше право на державну незалежність, — наш політичний провід у краю, пособляючи йому там на місци і стоячи непохитно на державницькім становищи, повинен перейти до завзятої боротьби за виекзеквованнє тих тимчасових прав, які ґарантують йому міжнародні договори і зобовязання приняті Польщею. Певна річ, що Польща буде і тоді отягатися з виконанням постанов міжнародних договорів і тому політичний провід в краю на тій підставі має повне право повести з Польщею боротьбу як найрішучійшу не лиш на місци, але також на міжнародній арені."

Шановний дописувач „Укр. Прапору" має повну слушність, лиш помиляєсь цілком, коли якісь особливші події кладе на „провід в краю". Такого проводу одноцільного нема, а провід трудовиків перейшов як бачимо в руки угодовців-автономістів, котрі перепертем своєї автономістичної резолюції не лише здеморалізували своїх партійних приверженців але еще й себе самих довели до цілковитого внутренного, душевного упадку. Не видно у них ні потрібної в таких часах бойкости та завзяття, і взагалі ані сліду навіть духа офензиви.

Німцям з Познаньщини, що дісталися тамтуди яко кольоністи на польські землі експропріовані в дорозі дотичного пруського закона, не хотіла польська влада признати горожаньства та права власности на ті землі. Та вони не плакали але користаючи з постанов мирового договору удалися з жалобою перед Союз Народів і власне недавно виграли справу на велике „посрамленіє" Поляків. Але вони не ухвалювали ніякої автономістичної програми; вони не зрікалися ні найменшим натяком своєї вели німецької, соборницької орієнтації.

То що иншого було під старою Австрією, під котру ми дісталися в етані політичної цілковитої нерозвинености, через акт першого поділу Польщі, що для нас був певного рода визволеннєм, або початком визволення; під Австрією ухвалювати автономістичну програму (як робили фактично всі наші партії) було ще зрозумілим і допускаємим.

Але тепер ми знахидимося під Польщею в цілком иншім положенню. Ми користаючи з розпаду Австрії зробили ужиток з нашого найвизшого права, то є з права самоозначення; ми уконституовалися яко самостійна держава і та держава зістала завойована Поляками. Майже 9 місяців тревала та наша самостійна держава, ми мали велику армію і криваво боролися в обороні нашої самостійности. **Ми вже напилися були чародійної води з криниці свободи і ми смаку свободи не можемо вже того божественного напою вже не годні забути,** а якби ми і старалися забути, то були би ми підлим народом, що свободи взагалі не є варт. Клич автономії — се лиш безвартна заступка (суррогат) що є властиво отруєю, котра довогить наших людей в краю до знеохочення та зневіри.

Однакож сконстатованне того факту не повинно мати ніякого деморалізуючого впливу на нашу американську чи иншу іміґрацію. Ніколи не може бути правда шкідливою **а такі чеські провідники і мужі держави як К. Гавлічек, Масарик та Рашін все стояли на тім становищи, що народови треба говорити правду.**

І наш Михайло Драгоманов говорив що **„неправда — не просвіта".** Навіть коли правда прикра і через не „не смакує", то вона політиці дуже пожиточна. Бо щож важнійше у політичній роботі, як не се, щоби знати правдивий стан річи, щоби знати, що треба поправити, де скріпити наші сили, а де можна обійтися тимчасом і без атаку. Не знаючи правдивого стану річи — ми нераз легковажно тратимо наші сили на таке, що взагалі уваги не варте, а не отямуємо сего, що власне грозить нам великою небезпекою.

Тому то й дуже важним є для наших американських братів довідатись про дійсне, фактичне положенне в краю. І тому мусимо се, що вже ми попередно про сю квестію сказали еще дечим доповнити.

(Далі буде).

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ТОМ ПЯТИЙ.

(90)

Наслідком цього було те, що ґрафині Тойделінді ніхто не виплачувавумо влені сорок тисяч ґульденів.

А коли грошей бракує, то наслідком цього повстає звичайно довгий шерег родинних суперечок.

Від грошевих скрут Тойделінди найбільше терпіла Анґеля.

По одруженню маркіз Саліста жив так марнотратно, ніби він гадав, що дістав за жінкою двадцять міліонів; і його тяжко його поглядів. Це провадило було спонукати до зміни цих до гострих конфліктів між обома дружинами.

З другого боку Анґеля показувала своїм поводженням, що вона вибрала собі чоловіка не з поваги до нього, а з упертости.

Це знав кождий.

Іван міг знати це також.

Але він мав тепер цілком иньші турботи.

Нам-же горить земля під ногами.

Діточі забави.

Якраз коли концертовий сезон був в найбільшім розцвіті, Белені дістали урядове повідомлення, що пан Чанта вмер і в своїм заповіті повернув їм назад їх дім.

І колиб навіть сам Бетовен, Моцарт і Гайнд чекали Арпада на квартет, він полишив би все в Парижі і поспішив би побачити знов двір опущеного дому.

Навіть пані Белені забула почислити суму прибутків і відмовлених білетів на вступ, коли треба було їхати додому.

Чи стоїть ще плакуча верба над колодезем? — Як високо міг вирости барвінок на стінах сіней? — Чи плекав хтось овочеві дерева в саду? — Чи стоять ще розмаї біля стінки? — Чи не пропали кущі незабудьок біля річки?

Тепер це були важнійші питання.

Вони не лишилися жадного дня довше в Парижі. Вони спонукали одно одного до поспіху.

Наступного дня вони вже були на зелізниці. Вони поспішали так, ніби за ними гналися кредитори.

Вони не відпочивали ніде ані в день ані в ночи. Було пополудні коли вони приїхали до X.

Куратор спадщини, пан радник маґістрату, сидів вже при своїй звичайній грі в преферанс в касино; але його відтягли від ґрального стола, вони не хотіли чекати до наступного ранку з переданнем їм будинку. Цей добрий пан був примушений заплатити програну і пійти з ними.

Пані Белені турбувалась цілу дорогу про те, чи не зробив пан Чанта з її гарної кімнати, виходячої на вулицю, крамницю. Колиб була хоч маленька не винанята кімната, щоб вона могла зараз-же першу ніч переспати у власнім будинку.

Радник маґістрату дуже потішив її сказавши, що ніхто не мешкає в їх домі. Пан Чанта не прийняв жадних мешканців до будинків положених найблище до його дому. Він хотів жити спокійно, без сусідів, щоб ніхто не всував свого носа в його двір, ніхто не дивився скрізь вікна його пивниці. Він тримав лише доглядача, який мав вважати, щоб злодії не вломились в ці будинки. Сторож мав в однім з цих будинків маленьку кімнату.

Отже пан радник маґістрату впровадив Белені до їх полишеного їм дому і сказав відкрити їм кімнати.

Всі меблі стояли тут ще так, як їм полишили; але порох лежав на них хто знає скільки років.

Арпад побіг би зараз вниз до саду, колиб пан радник маґістрату не завримав його.

Він мав ще дещо передати. Велику залізну скриню, замкнуту трьома колодками, в якій знаходився великий скарб!

Бондаварські акції.

„Най чорт візьме його Бондаварські акції!" скрикнув сміючись Арпад; „вжеж зараз наступає літо, тепер ми не потрібуємо опалового матеріялу."

„Вони стоять тепер справді зле!" промовив пан радник маґістрату; „курс цих паперів стоїть тепер ледви понад десять ґульденів. І колиб це не було так, то пан Чанта не вмер би."

Отже вони мусіли прийняти акції. Подарованій коняці не дивляться — на курс.

Пані Белені мала ще багато дечого обговорити з старим добрим радником маґістрату; Арпад не вмішувався до цього, але вислизнувся з кімнати і побіг вниз у сад.

Там були ще всі овочеві дерева і якраз в повнім цвіту; при паркані стояло брусквинове дерево цілком покрите червоним цвітом, з якого йому колись було заборонено зірвати під страхом смертної кари хоч одну квітку відважною рукою; і незабудьки синіли на березі річки, а дзвіночки конвалій видзвонювали цілим хором, якого ніхто не чув.

Все є тут, все виросло від того часу. Дерева на протилежних берегах переплелись вже своїми вітами.

Першою справою Арпада було відкрити замурований передвірок повниці.

Чи там ще дротяний ланцюшок і млинок з бузини на нім?

Він там.

А сопілка?

І вона знайшлася.

Чи добре приходиться ще все одно до другого?

Чудово.

Відмлинка не бракувало нічого.

Тоді він ліг на зеленій траві перемішаній з жовтими квітками, поставив млинок у воду і спершись підборіддям на руки, він є великою приємністю дивився, як поверталось коло і лопотіли лопатки. Його не бють більш за це.

Нарешті він може бавитися до схочу.

Слава? Балаканина часописий про його раптове зникнення? Пожалкування шляхетних дам? Що є це все в порівнанню до лопотіння цього малого млинка?

А щож говорить сопілка?

Чи не зіпсулась вона від того часу, не заніміла? Чи вона не тріснула, не вивітрилась?

Їй нічогісінько не сталось. Вона була добре захована. Це було сухе, холодне місце. На ній треба лише знов грати; вона дає тони, як шпак.

І за це його більш не лаятимуть!

Що бракує ще? Паперові човники. І за це не лається більш сусід і не гнівається мати.

Арпад витягає з кишені великий кусник паперу, памятка його паризьких тріюмфів, афіша про його останній концерт.

Де тепер Париж!

З афіші він робить великий корабель з вітрилами, а щоб він мав також і вантаж, він кладе на цього цвіт брусквин; за це його не бють більш по пальцях! Він кладе кораблик на воду, і в той час як той повільно відпливає оточений танцюючими над водою коромислами, він лягає в траву з незабудьками і грає на своїй маленькій сопілці народню мельодію: „Лети моя пташко, лети!"

А на згуки сопілки з саду протилежного дому виходить иньша дитина, білява пятнадцятилітня дівчина. Вона має кругле, червоне личко, з усмішкою на нім, і гарні блакітні очі. Боязко, як сарна, вона робить декілька кроків і прислухається. Вона то наближається, то стримує свої кроки. Граючий на сопілці не помічає її. Він не не вважає ні на що окрім своєї сопілки, свого млинка і свого навантаженого квітами корабля.

Иньша дитина підійшла вже цілком близько до берега, а він все ще не помічає її. Тоді вона починає сміятись, і сміх веселої дитини згучить як чарівний дзвоник.

Арпад схоплюється і дивиться вражений несподіванкою.

„Ах! Це ви Софійко? Якоюж гарною дівчиною зробилися ви від того часу, як я вас не бачив! — Прошу вас, пригоніть мені назад мій корабель."

Друга дитина не потрібувала, щоб їй казати це двічи. Вона скочила до води, взяла сукню між коліна, щоб вона не замочилась, і, кинувши на кораблик жменю білого цвіту до червоно, погнала його прутом назад до другого берега.

А тоді вони почали гру наново.

Це була така гарна забава.

Пані Белені дивилась з сіней до саду. Вона не перешкоджала дітям жадним словом, вона полишила їх гранись, поки сонце зайшло; колиж почало холодіти, одно з обох, що було розважнійше (напевно дівчина), звернуло увагу иньшого, що трава починає бути мокра від роси та що пора вже йти додому.

Тоді Арпад виняв млинок, підняв сопілку і пійшов до своєї матери.

Мати не лаяла його, але і не поцілувала його в чоло, як ранійше.

Вона показала йому, як вона прибрала дім, коли він був в саду.

Арпад був дуже задоволений цим порядком.

„Тепер ми будемо завжде жити тут."

Раптом мати почала: „Я справді не малаб нічого проти того, щоб ти оженився, мій сину, і привів у дім добру жінку."

(Дальше буде).

Р. Л. СТІВЕНСОН.

КЛЮБ САМОВБІЙЦІВ

(Перевід з англійського)

(Продовження).

— Ви не маюте до нас довіря — сказав — і у тім ваша помилка. На всі ваші питання я відповів притакуюче. Але я не є боягузом і стану говорити про всьо цілком ясно. Ми оба, саме так як й ви, нажилися вже досить і порішилисьмо вмерти. Скорше чи пізніще, одинцем чи разом, ми постановили вийти самі на стрічу зі смертию. Коли тепер здибались із вами і ваша справа є більше пекуча, зробім це ще сеї ночи, негайно, і если ваша згода, усі три разом. Така безгрішна трійця — закликав — повинна ввійти разом, рамя в рамя, до великих гаЛь Плютона*) і помогти собі взаїмно добути честь поміж тінями**) —

Джерлдин потрапив якраз на добру дорогу, щоби рухами і голосом простосуватися до тої ролі, яку він тепер грав. Що до князя, то він занепокоївся і глядів на свого довінника трохи сумнівно. Зате молодий чоловік цілий перемінився; його лице вкрилося румянцем, а його очи світилися іскрами.

— От люди мені по душі! — закликав з якоюсь трівожною веселістю. — Дайте руку, щоб прибити згоду! (Його рука була холодна і мокра.) — Ви ані не вгадаєте, в якому товаристві розпічнете похід! Ані не припускаєте, яка це була для вас щаслива хвиля, коли ви їли мої тісточка. Я тільки одиниця, але я є одиницею в армії. Я знаю Смерти бічні двері. Я оден із свояків Смерти і можу вказати вам дорогу до вічности без ніяких церемоній але і без скандалу. —

Два приятелі просили горяче, щоб ясно розкрив усьо.

— Чи можете зібрати поміж собою вісімдесять фунтів? — — спитався він.

Джералдин переглянув свою мошонку і потанкнув.

— Щасливці! — закликав молодий чоловік. — Сорок фунтів виносить вступне до Клюбу Самовбійців. —

— Клюб Самовбійців? — озвався князь, — який це чорт?

— Слухайте — сказав молодий чоловік; — наш вік є віком вигід. Про що я вам роскажу, є одною із найдоскональших вигід, які видумав чоловік. Люди мають діло в ріжних околицях; длятого винайшли залізниці. Залізниці розлучують нас із приятельми; проте видумано телеграф, щоби порозуміватися на великі віддалі. Навіть в готелях маємо "елевейтри", щоби заощадити нам ходженнє по сходах. Ми знаємо, що життє є тільки сценою, на якій граємо так довго ролю дурака, поки це нам не спрокриться. До всіх новітних вигід бракувало одної, а саме, щоби зійти зі сцени в приличний, легкий спосіб. Бракувало дверий до свободи, або як я виразився передше, бракувало нам Смерти бічних дверий. Про це, мої товариші бунтівники, подбав Клюб Самовбійців. Не думайте, що ви і я самітні або тільки виняткові у нашім розумнім бажанню, про яке говоримо. Велике число наших ближних, яким опротивіло до краю виконувати свою ролю кождого дня через ціле своє життє(здержуються від утечі тільки через оден або два зглядн. Дехто має рідню для якої це булоби великим ударом або навіть несправедливим оскарженнєм, колиб справа передісталася до публичного відома; зноваж другі мають замало відваги і зупиняються перед самими обставовами, які ведуть до смерти. Оце саме, в певній мірі, мій власний досвід. Я не маю сили приложити револьвер до моєї голови і потягнути за язичок, позаяк

*) Старинне пекло.
**) Помершими.

щось сильніщого від мене, здержує мене від акту. І хоча я гиджуся життем, я не маю достаточної енергії в собі, щоби самому піти на стрічу зі смертию і усьо закінчити. Для таких, як я і для всіх тих, що хотять вирватися із зелізного перстеня без полишення скандалу, засновано Клюб Самовбійців. Хто усім править, яка його історія, які його звязи у других краях, не знаю нічого; а що знаю про його статут, про це не вільно мені говорити. У цім однак готов я вам послужити: Єсли ви справді змучені життем, я представлю вас нині на зборах. Єсли не цеї ночи, то будьте однак певні, що протягом тижня, ви зістанете в легкий спосіб визволені із вашого буття. Тепер є (тут годивився на годинник) одинайцята; за пів години мусимо відси вийти, щобисьте мали пів гадини часу застановитися, чи пристаєте на мою пропозицію. Бож воно поважніще, ніж тісточко — додав всміхаючися — і я думаю, що смачніще. —

— Без сумніву поважніще — відказав полковник Джералдин — і длятого позвольте, що я поговорю про це, яких пять мінут, із моїм приятелем д. Ґадол. —

— Цілком слушно — відповів молодий чоловік. — Вибачте, я на хвилиночку вийду. —

— Спасибі — сказав полковник.

Коли остали самі, князь запитав: — Пощо усьої тої балачки, Джералдине? Я бачу, що ти схвильований, підчас коли моє думки цілком холодні. Я мушу побачити усьо аж до самого кінця. —

— Князю, — сказав поблідний полковник, — прошу розвязати, яку вагу має ваше життя нетільки для ваших другів, але й для публичних справ. Той божевільний сказав "єсли не цеї ночи", але допустім, що якраз цеї ночи постиглоби вашу особу непередвджене нещасте, скажіть прошу, яка страшна мусілаб бути моя роспука та які нещасні наслідки для нашого народу? —

— Я мушу побачити усьо до кіця, — повторив ще раз уперто князь — і я прошу тебе, полковнику, щоб ти не забув за своє слово чести, яке ти дав як "джентелмен". Пригадай собі, що в ніяких обставинах, без виразного мого позволення, ти не смієш зрадити, хто я й яке моє становиско. А тепер — додав він — будь добрий і заклич прислугу, щоб заплатити рахунок за вечерю.

Полковник Джералдин склонив голову на знак згоди, але його лице було дуже бліде, коли він прикликав молодого чоловіка від тісочок і видав роспорядки для "вейтра". Поведінка князя була цілком звичайна і він росповідав молодому кандидатови на самобійника одну з двірських анекдот з великим гумором і оживленнєм. Він уникав поглядів бідного полковника і з незвичайною дбайливістю вибрав свіже циґаро. Наділі він оден тільки з товариства умів володіти своїми нервами.

При росплаті князь віддав усю здачу здивованому "вейтрови", почім всі три найняли повозку і відїхали. По короткій їзді, повозка задержалася перед входом на досить темне подвіре. Тут вони повисідали. Джералдин заплатив візникови, а коли той відїхав, молодий чоловік звернувся до князя із оттакою бесідою:

— Добродію Ґадол! Ще пора вернути вам назад до своєї неволі. Таксамо для вас, майоре Гамерсмит. Заки зробите ще оден крок, розважте добре. Єсли ваші серця кажуть ні, так і розійдемось. —

— Ведіть нас — сказав князь — Я не є чоловіком, що переміняє свої думки. —

— Ваша холоднокровність це для мене справжнє добро — відказав провідник. — Я не бачив еще ніколи нікого, щоби був так незворушений при оттакім. Ви не перші, яких я вводжу до цих дверий. Неоден мій приятель попередив мене там, де я знаю, що вкоротці й сам піду. Заждіть на мене пару хвилин. Як тільки залагоджу усьо, що доторкається вашого приняття, зараз верну. —

Із цим молодий чоловік махнув рукою товаришам, перейшов через подвіре і ввійшов до середини дому.

— Із всіх дурниць — озвався тихо плоковник Джерлдин, — отся найдикша та найбільше небеспечна. —

— Твоя правда, полковнику, — відповів князь.

— Ми все ще маємо — продовжував полковник — досить часу, щоби забратися відси. Наслідки цього кроку суть такі темні і можуть бути такі важкі, що я чую себе управненим еще раз повторити моє проханнє, щоб ви, князю, не наражували своєї особи. —

— Чи маю розуміти, що ви, полковнику Джералдинш лякаєтеся? — запитав принц, виймаючи циґаро із уст і вдивляючися уважно в лице свого товариша.

— Моя боязнь певне не про себе, — відказав гордо полковник — про це ваша Висоність можете бути спокійні. —

—Я так й думав, — озвався князь, всміхайчись, — але я не хотів нагадувати ріжниці наших становиск. Досить — досить — він додав, коли бачив, що Джералдин хоче його перепрошувати, — я вибачаю тобі, мій друже. —

І так, спокійно покурюючи циґаро він стояв опертий о поруче, аж поки молодий чоловік не вернув.

—Ну і якжеж там? — він спитав, — чи приймуть нас? —

— Ходіть за мною, — була відповідь. Голова клюбу поговорить з вами в кабінеті. Заразом перестерігаю вас, щоб ви були цілком щирі у ваших відповідях. Я поручився за вас, але клюб вимагає докладного розсліду, заки кого прийме, позаяк виявленне секрету одним тільки нашим членом довелоби до розбиття нашого товариства на завсіди. —

Князь і полковник стали скоро перешіптуватися, як і що будуть казати, щоби кождий з них знав, як посвідчити в користь другого. Вони скоро порозумілися і були готові явитись перед головою.

По дорозі не стрінули ніяких перешкід. Зовнішні двері були відчинені і двері від кабінету були відхилені; у малій, але дуже високій кімнаті молодий чоловік оставив їх самих.

— Він зараз тут буде — сказав він і зник.

Через широкі, зсувані двері в одній стіні кабінету, доходив звук голосів; від часу до часу було чути, як вистрілювали шампанські корки серед загального сміху. Одиноке високе вікно виглядало на ріку й єг береги і по розкладі світел вони знали, що находиться недалеко від стації "Чейрінг Крос". В кімнаті було мало утвари, якої покриття було вже дуже знищене. Не було тут нічого, що можнаби рушити, крім дзвінка, який лежав на середині круглого стола і богато капелюхів та зверхньої одежі, порозвішуваних довкола стін.

— Якого рода оця печера? — озвався Джералдин.

— Якраз длятого я прийшов, щоб дізнатися — відповів князь. — Єсли вони держать оттут живих чортів, то це зачинає бути інтересне. —

Саме тоді зсувані двері розсунулися не більше, як тільки щоби перепустити людину; в той самий мент дався чути збільшений гул людських голосів, а до кімнати ввійшов голова Клюбу Самовбійців.

Голова був чоловіком біля пятьдесять літ; могучої стати, легкий на ходу, з сильно зарослими бакенбардами, з лисиною на вершку голови, з прижмуреними сивим оком, у якому час до часу грала дивна якась усмішка. В його устах було цигаро, яке він все обертав і пересував з місця на місце; він вдивлявся уважно і холодно на чужих собі людий. Він був убраний в легку одежу і його шия була глибока відкрита. Комнір від сорочки був пасмистий; під одною пахвою був у нього протокол.

— Добрий вечір, — озвався, замикаючи за собою двері. — Мені повіли що ви хочете зі мною поговорити. —

— Ми хочемо стати членами Клюбу Самовбійців, — відказав полковник.

Голова покрутив циґаром в губі.

— Що такого? — він перебив нагло.

— Вибачте мені, — говорив полковник — але я думаю, що ви єсьте найбільше уповажненою особою подати нам вказівки. —

— Я? — закричав голова. — Клюб Самовбійців? Пробіг! Це такий жарт, що годиться на День Усіх Дурнів". Я розумію, що під випитким ріжні фантазії приходять у голову чоловікови. Але таке?! —

— Прозивайте ваш клюб, як вам тільки угодно — сказав полковник — але я бачу, що ви маєте якесь товариство за отсими дверми і ми хочемо до того товариства прилучитивя.

— Пане, — відповів голова остро — ви помиляєтесь. Цей дім є приватний і ви мусите вийдити сейчас. —

Підчас цілої сеї бесіди князь сидів спокійно; але коли тепер полковник звернувся ід ньому, наче говорячи "ось тобі відповідь, забираймося чимскорше", він виняв циґаро з губи і промовив:

— Я прийшов сюди, — сказав він, — на запросини вашого приятеля. Я не сумніваюся, що він познакомив вас про наш намір прилучитится до ваших гостий. Позвольте мені звернути вашу увагу, що людина в моїх омставинах має дуже мало до втрачення та що не схоче перенести за богато грубости. Звичайне я дуже спокійний чоловік, але мій любий добродію або ви заспокоїте моє мале бажаннє, про котре ви свідомі, або будете дуже гірко жалувати, що ви мене допустили до вашої передної кімнати. —

Голова засміявся голосно.

— Оце розумію бесіду, — сказав. — Ви є чоловіком, що є чоловіком. Ви знаєте дорогу до мого серця і мжете зі мною робити, що лиш схочете. Будьте ласкаві — звернувся до Джералдина — відступіть на хвилю. Я покінчу вперве із вашим товаришем, а наші правила вимагають, щоб деякі діла залагоджувати з кождим осібно. — За цим отворив двері від маленького ванкира, де помістив полковника.

— Я вірю вам — сказав він до Флорізеля, коли були самі, — але чи певні ви за свого товариша? —

— Ніхто за нікого не певен так, як за себе самого, хоча у нього є далеко більші причини — відповів Флорізель. На всякий припадок ці причини такі, що він не має іншого виходу і нема вам ніякої причини непокоїтись. Він має на свою долю досить, щоб вилічитися від всякої охоти до життя. Його прогнали з армії за шахрованне при картах. —

— Це справді важне, поважусь сказати — відповів голова; — ми вже маємо одного з такою самою історією і я певний за нього. Чи ви також військовий, посмію спитати? —

— Так — відповів князь; — але я був за лінивий і сам покинув службу. —

— Яка у вас причина, що ви знеохотились до життя? — продовжував голова.

(Дальше буде).